

שנת האפס מתקרבת

מועצת מפא"י בבית ארלוזורוב, תל-אביב
"סליחה, כוונותיך מציאות!"

גם לגברת ההגונה ביותר יכול לקרות שמלתה התחמית בציץ מתחת לחצאית. ה' שבוע עמדו כמה מפלגות במצב בלתי-נועים כזה: כוונותיהן הציצו מתחת להכרותיהם. הכוונה הכללית: לרכו את המספר הגדול ביותר של תותחית-עמולה גדולים לקראת מערכת הבחירות המתקרבת (ראה העם).

היוזמה העיקרית באה, בלי ספק, מצד ה' ציונים הכלליים, המקוים להיג בבחירות ה' באות עליה ניכרת, שתאפשר להם ללחוץ את מפא"י אל הקיר, למנוע ממנה כל אפ' שדות של שלטון בלעדיות, זה זמן רב היו ה' צ"כ בלתי-מרוצים במעמדם. אמנם ישבו ב' ממשלה, אולם הם היו בה מעוט. בשאלות רבות הכריע הרוב בהצבעה. בהתאם להס' כם האחריות הקולקטיבית, נאלצו לחתום ב' שתי ידיהם על כל דבר שהוחלט בממשלה, אף שעלול היה לעורר את רוגזם של בוח' רים יקרים.

הם שיקרו לנו...

הקש ששבר את גב הסבלנות הציבית היה סעיף קטן, שביקש לתת הנחה מיוחדת ל' פועלים שכירים במס ההכנסה, לעומת עוב' דים עצמאיים בעלי אותה הכנסה. הפליה ממאירה! קראו ה' צ"כ, "עונש לאדם ה' עצמאי!"

מפא"י גם היא לא התלהבה כל כך לסעיף, אך חשבה אותו להכרחי. טען איש מפא"י מרכזי: "הקפאנו את שכר הפועלים. מלבד חוספת היוקר, לא נתנו להם העלות את השכר. שכר-ההטרה של העצמאיים עולה כל הזמן. היתה לנו הברירה: להעלות את שכר הפועלים ולהתחיל מחדש באינפלציה, או לתת להם הנחה אחרת. בחרנו בדרך השניה!"

נימוק שני, שלא הוזכר: מנהיגי הפועלים משוכנעים כי רוב העצמאיים אינם משלמים את כל המס המגיע מהם. נימוק זה לא הוז' כר בקול רם כי גם בעליו הבנינו ב' אסור להעניש את המשלמים עבור חטאיהם של המשתמטים.

עצם התפוצצותו של סעיף זה בא כאפת' עה, כי הסעיף עצמו אינו חדש. דובר עליו רבות. "לם שיקרו לנו", הורה ציוני-כללי. "אמרו לנו שזה יתבטא בהבדל קטן. פתאום עשינו חשבון וראינו שזה מגיע למאות ל' רות לאיש. הבאנו את זה מחדש לממשלה. אז הכריעו נגדנו ברוב קולות!"

דאגתם של ה' צ"כ היתה מובנת. הסעיף נ' גע לבחורים רבים, העומדים דוקה בין מפא"י ומפלגתם. הסכמת ה' צ"כ לקיפותם נכ' לה הזיק להם ליד הקלפי. לעומת זאת דא' גו אנשי מפא"י בעיקר לקולות הפועלים. הכריזו לא מכבר מנהיגי מפא"י חשוב: "יום אחד יקום מתנה הפועלים בהמוניו ויפסיק לשלם את המס. אי-אפשר יהיה להכניס את כולם לבית-הסוהר! צריכים לחסל בעוד מ' עד את המצב בו משלם השכיר את כל ה' מגיע, וחלק גדול מן העצמאיים אינו משלם כלל!"

היהודים יערימו על החוק...

הציונים הכלליים היו ממומרמים. היו ל' הם נקודות אחרות, שהכאיבו לא פחות. הם האמינו כי הכרעת הרוב בממשלה בשאלות הבנן הממלכתי דרסה את השקפותיהם. הם גם האמינו כי מפא"י הפרה למעשה כמה

סעיפים בהסכם הקואליציוני, כמו שיתוף נציגיהם בחברות הממשלתיות, שיתוף ב' ציגויות המדינה בחוץ-לארץ. אולם כל אלה היו נקודות שניות במחלוקת, חסרות כהי' רות. מתכנני ה' צ"כ חיפשו נקודה ברורה אחת של הפרת הסכם. הם מצאוה בנקל.

לפני הרכבת הקואליציה גברה תשוקתו של דוד בן-גוריון להתקרב לחלומו הנכסף, מש' טר של שתי מפלגות. הוא הציע תרופה חל' קית: אחוז-חסימה של 10%, שימנע נצי' גות עצמאית כמעט מכל המפלגות הקיימות. ה' צ"כ קיבלו את הרעיון בהתלהבות, בהאמי' גם שהוא יכה את הפרוגרסיבים שמאל ואת חרות מימין. תוך משאומתן ק' אליציוני ירד האחוז עד 4.2% (5 נציגים בכנסת), ו' נדחה הביצוע עד לפגרת הכנסת הקרובה, עתה שהפרוגרסיבים דחו את הצטרפותם ל' צ"כ, דרשו ה' צ"כ את הביצוע.

אלא שביתיים גברו מחשבות אחרות בלב מפא"י. כמה ממנהיגי התנגדו מן הרגע ה' ראשון לאחוד-החסימה, ראו בו אמצעי בלתי-דמוקרטי ומוזיק. "אי-אפשר לצוות בכוח ה' חוק על הקמת מפלגות גדולות. היהודים יערימו על חוק כזה. התוצאה היחידה תהיה הקמת גושים-לשעת-בחירות שיתפרקו למח' רת היום!" אולם ב' ג'י, הכריע בשעתו, מפא"י הסכימה לסעיף זה כתנאי להקמת הקואליציה.

חיבוק ללא אהבה

ל' צ"כ לא היה ענין אמיתי באחוז-החסי' מה. אחוז של 4.2% לא היה פוגע, לפי רוב הדעות, בפרוגרסיבים ובחרות, היה משפיע רק במעט לריסון יסודות בלתי-מושעיים בתוך המפלגה (ראה תצפית). אולם משראו את היסוסי מפא"י, החליטו: קיום ההסכם מצד מפא"י, או משבר.

מפא"י לא יכלה לקיים את ההסכם. היו לה כמה סיבות חשובות:

- אחוד-החסימה היה הורס את סיכויי הרשימות הקטנות שלה בציבור הערבי וה' דרווי, מפקר את קולות הערבים לקומוניס' טים או לבישוף חכים, השנוא עליה לא פחות, המבקש להקים מפלגה ערבית לאומית חדשה.
- הוא היה מעמיד בסכנה את מפלגה אחדות-העבודה החדשה, מנהיל עלידי כך נצחון למפ"ם.

● הוא היה מאחד את הדתיים לגוש אחד, שאיתו היה קשה יותר לנהל משאומתן ולהשיג שפרות מאשר עם כל אחד מחלקיו המפוצלים.

● הוא היה, אולי, מסכן את הפרוגרסי' בים, מאלץ אותם להיכנע ללא אהבה לחיבר' קי ה' צ"כ.

דוקא בסעיף האחרון היו ל' צ"כ חשדות מיוחדים. דעתם: מפא"י הבטיחה הבטחות שונות לפרוגרסיבים ערב החלטתם להימנע מלהצטרף ל' צ"כ לפי חכנית גולדמן. (לדוג' מה: הסכמתם לשלוח את ח"כ הפרוגרסיבים יזהר הרי ל'אום' כמלווה המשלחת הישרא' לית, במקום השמור בדרך כלל למפא"י עז' מה.)

מה רוצים מאתנו?

אנשי מפא"י עצמם כעסו מאד על חשדות אלה. "לא עשינו שום חשבון טכסיסי מפלג'

תי", הכריזו. "לקחנו רק בחשבון דבר אחד: הסעיף הזה הוא שנוא על הציבור. אף איש אחד לא קם להגן עליו. הציבור רואה בו קנוניה של מפלגות גדולות לבליעת המפל' גו הקטנות. זה היה מויק לנו בבחירות — וגם לציונים הכלליים עצמם!"

עתה היתה ל' צ"כ סיבה ברורה ומגובשת למשבר: הפרת גלויה ופשוטה של הסכם בידי מפא"י. קשה היה לתחמקות חו' תכת יותר מהסכם מפורש. אך גם מכך לא נבהלו אנשי מפא"י. "אנחנו מקיימים את כל ההסכמים", הבטיחו. "כפועלים שגדלו באי' גוד המקצועי אנחנו יודעים שהפועל מעוני' ין תמיד בקודש ההסכם הקולקטיבי. אולם הפעם זה לא הסכם אמיתי. זה לא דבר ה' שייך לנו ושהבטחנו לתת. זה נוגע לכל ה' ציבור".

הוסיף מנהיג אחד: "מה רוצים מאתנו? אנחנו לא ניפגע משום אחוז-חסימה. מפא"י תקבל יותר מ-4.2%! בזה מודים אפילו ה' ציונים הכלליים! אבל בכלל הסכם פוליטי יש זכות לחותמים לחזור בהם, אם השתנה המצב!"

בשתי חתונות

אולם לציונים הכלליים לא היה שום מצב רוח להרהר על פילוסופיה חוקית. עליהם היה להחליט: מה המסקנה הנובעת מהפרת' ההסכם?

הקיצונים דרשו פרישה מיידית מן הקו' אליציה, ואף שמתו על כך: אחרי שנה ב' אופיזיציה תוכל המפלגה להתיצב לבחירות כשהיא שוב קיצונית, תחת סיסמתו הישנה של איש-התעמולה שלהם שלום זיסמן: "מספיק ודי — בשלטון מפא"י!" אולם רבים אחרים סברו, בצדק, כי סעיף אחוז-החסימה אינו פופולרי בין הקהל, לא יעורר את אהדתו למפלגה.

את המוצא הציע יוסף ספיר הפתח-תקוואי, הנחשב למוח הצלול ביותר במפלגה: לא לפרוש מן הקואליציה, אולם להודיע כי ה' פית סעיף ההסכם מבטל את כולו, משחרר

* עקרון הכלול בסיסמה הרומאית הע' תיקה Rebus Sic Stontibus

את ה' צ"כ מן האחריות הקולקטיבית. המס' קנה: ה' צ"כ יוכלו לרקוד על שתי חתונות, להישאר בשלטון וגם להפוך לאופוזיציה, להצביע נגד החלטות הממשלה שהם עצמם חברים בה.

למפא"י היו תוכניות אחרות. אותם העס' קנים שהכתירו בשעתו את שרת, בניגוד ל' רצון בי.ג'י, הכריחו עתה את שרת לחזור בו מן ההסכם, עליו מבוסס שלטונו. למחרת כינוס מועצת מפלגתם, בבית-ארלוזורוב ה' תל-אביב, היה פחות או יותר ברור: שרת יתפטר, יכריח בזאת את כל הממשלה להת' פרק, אם יגשימו ה' צ"כ למעשה את האיום להפר את האחריות הקולקטיבית.

היו שראו בכך את ידו של הרועה משה' ביקר. שלושה מחברי הוועד המדינתי של מפא"י סיירו בשבוע האחרון בנגב, ביקרו ב' מקרה בצריף השבדי של ב' ג'י. סבורים ה' חושדים: בן-גוריון ראה שהוא נשכח בהדרגה וכי עליו לחזור לשלטון בהקדם, העמיד לכן את שרת במצב שהיה נאלץ להתפטר. חסידי ב' ג'י, צחקו לחשדות אלה. הבטי' חו הם: בן-גוריון לא יחזור לשלטון לפני הבחירות הבאות — אלא אם כן יקרה אסון לאומי.

הכנה לקרב

אחרי גמר הסיבוב הראשון התכוננו שתי המפלגות למערכה הקרובה. אף אחת לא ה' תה לגמרי בטוחה בעצמה. ה' צ"כ לא בטחו בפופולריות של עמדתם. לשרת לא היה רצון רב להתפטר.

השאלה הגדולה: באיזו מידה ינצחו ש' קולים של בחירות, המחייבים את פירוס' הקואליציה כהכנה לקרב, ובאיוה מידה תנ' צח דעתם של בעלי האינטרסים משני-הצד' דים, המעונינים בשקט כדי לנהל את העסקים כרגיל — תוך חלוקה מסוימת של היתרונות.

* בעיקר לשם דיון במצע כלכלי חדש, ש' ישים את הדגש על פיתוח חלוצי של כל הארץ והעברת הדגש מן הפיתוח העירוני לפיתוח כפרי. גם מצע זה עלול לסמל מפי' נה לקראת הבחירות, יעמיד את המפלגה ב' אור חיובי יותר בעיני הפועלים וההתיישבות העובדת.

להתחיל כלל, הסתיים השבוע, כאשר ירד הלל דנציג, העד האחרון במספר — אך לא בהשיבות — מעל זוכן-העדים. דנציג, מי שהיה אחד מראשי וועד-ההצלה בהונגריה, הינו עתה חבר מערכת-דבר. הוא הזמן על ידי השופט, בגימין הלוי, להעיד על אפשרויות-הבריחה מגיטו קלויז. מאוחר יותר נחקר העד על ידי הקיטגור והסיגור. בשלב האחרון של חקירת שתי-וערב, כא' שר המטירה עליו הסגוריה שאלות בקשר

לגבי המדינה? משמעותו אחת: לחם, ישובים חדשים, קליטת עליה. הוא הניד בראשו המעוגל כאומר: "כן, זהו זה!" שפתיו היו הדוקות. סנטרו המוצק הביע עקשנות — ללא חת וללא רתע.

פרשת קסטנר הניתוח נגמר

משפט-גרינוולד-קסטנר, אשר לא היה צריך

כל רושם: "אלו הן רק צעקות-שווא". איש מעובדי מערכת הארץ לא בא אליו לשאול שאלות, או לברר את המצב. "אלו היו באים אלי, לא היה ביכולתם למכור לקהל כל סני' סאציות". בלאס העביר את אצבעו לאורך המפה, לא התימר כלל להיות צנוע: "זהו מפעל גדול. הוא יעלה לנו 35 מליון לירות. אין צו' רך להוסיף כי הוא יספק עבודה לאלפי מוב' סלים. אבל היוזע אתה את משמעות המפעל

זכים וצלולים. תוכנית חדשה לאספקת מים לתל-אביב וסביבותיה, אשר תשים קץ לשימוש-יתר' במקורות-מיהותהם הקיימים, שמימיהם הול' כים והוסכים מלוחים. בד בבד עם מיתתהם תקבל תל-אביב גם מים מוסגנים מן הירקון. בלאס הוסיף והסביר כי שתי תוכניות אלו ישפרו את המצב הסיטארי של הירקון. המהווה כיום בעייה חמורה בפני עצמה. המאבק שנפתח עלידי הארץ לא עשה עליו